

יולי 2020
גיליון מס' 12

מרכז המידע למדעי החברה ולחינוך מכון הנרייטה סאלד

מחאה חברתית בהיבטים חברתיים וחינוכיים

מחאה חברתית

**"כל דור צריך
מהפכה חדשה"**

תומס ג'פרסון

שלום לכולם,

פנים רבות לאתגרי מגפת
הקורונה ואחד הכואבים הוא
המשבר הכלכלי אשר מניע גל
נוסף של מחאה חברתית.

אספנו עבורכם פריטים העוסקים
במחאה חברתית, בפעילים
חברתיים, במחאת האוהלים,
בחרם כלכלי, בהתנהגות
מתמודדת, בגיוס המונים ועוד.

אני מאחלת לכם קריאה מהנה,
חוסן כלכלי ובריאות איתנה!
סיגלית עדני

מה בגיליון?

- + נושא מחאה חברתית
- + חידושים בתזאורוס ובמרכז המידע
- + זרקור על פרסומים וכלי מחקר מיוחדים
- + שירותים של מרכז המידע ומכון סאלד

מערכת

צוות מרכז מידע למדעי חברה ולחינוך,
מכון הנרייטה סאלד למדעי ההתנהגות

מחאה חברתית

תשע שנים אחרי שהישראלים יצאו למחות על יוקר המחיה במחאת
האוהלים בקיץ 2011, המונים שבים לרחובות למחות על המשבר הכלכלי,
החברתי והפוליטי בצל מגפת הקורונה. מחאת האוהלים ב- 2011 אפיינה
בעיקר את מעמד הביניים, בעוד שהמחאה הנוכחית סחפה ציבור רחב
ומגוון.

הדי משבר הקורונה הנוכחי נשמעים ברחבי העולם ומתבטאים במחאה
חברתית, בהקצנת עמדות ולעיתים בהעצמת מקרי האלימות. לכאב ולדאגה
מהמצב הכלכלי מצטרפים אובדן האמון באופן הטיפול במשבר, תחושות
תסכול מחסרונה של השגרה ומהאי-ודאות הרבה המאפיינת את ההווה.

הגיליון שלפניכם עוסק במחאה חברתית ומציג היבטים שונים הקשורים
להתנהגויות מחאה ולמעורבות חברתית ופוליטית.

תזאורוס

הפייסבוק שלנו :
נשמח שתעשו לנו לייק
ותעקבו אחרינו

מונח: פעילים חברתיים

[+ A Journalists' Protest? Personal Identification and Journalistic Activism in the Israel Social Justice Protest Movement](#)

מחבר

Shultziner, Doron; Shoshan, Aya.

מקור

Shultziner, D & Shoshan, A (2018) A Journalists' Protest? Personal Identification and Journalistic Activism in the Israel Social Justice Protest Movement. *International Journal of Press/Politics*. 23(1), 44-69.

לפניכם דוגמאות לפרסומים
בטקסט מלא בנושא
מחאה חברתית.

מונח: מחאה

[+ התארגנות של נפגעות מדיניות הדיור הציבורי בישראל: הבחירה במאבק](#)

מחברות

שורץ-זיו, תמר; בליט-כהן, עידית;
אייזנשטדט, מימי.

מקור

שורץ-זיו, ת, בליט-כהן, ע ואייזנשטדט, מ (2019).
התארגנות של נפגעות מדיניות הדיור הציבורי
בישראל: הבחירה במאבק. *בטחון סוציאלי*, 106,
123-156.

מונח: מחאת האוהלים (2011)

[+ לנער את העץ או לנענע את הסירה: לא נחמדים-לא נחמדות - מחאה ודמוקרטיה רדיקלית בישראל](#)

מחבר

לוי, גל.

מקור

לוי, ג (2016). לנער את העץ או לנענע את
הסירה: לא נחמדים-לא נחמדות - מחאה
ודמוקרטיה רדיקלית בישראל. *סוציולוגיה
ישראלית*, יז(2), 29-51.

מונח: חרם כלכלי

[+ Consumers' Activism: The Cottage Cheese Boycott](#)

מחברים: Hendel, Igal ; Lach, Saul; Spiegel, Yossi

מקור

Laor, T (2020) The Race to Escape: Location-Based Hendel, I, Lach, S & Spiegel, Y (2017) Consumers' Activism: The Cottage Cheese Boycott. *RAND Journal of Economics*. 48(4), 972-1003

המוצרים שלנו: [מאגרי מידע](#) | [דנאות](#) | [ספרייה](#) | [Szold Out](#) | [הזמנת סקירת ספרות](#)

שומרים על קשר: קולומביה 9, ירושלים | 02-6494463 | 054-5597926 | [אימייל](#) | [אתר](#) | [פייסבוק](#) | [אינסטגרם](#) | [משוּב](#)

זרקור על פרסומים

נושא: מחאה חברתית במאגר הפרסומים של מכון סאלד

רקע

המחאה החברתית על רקע מגפת הקורונה מבטאת את התסכול ואת חוסר ההסכמה של האזרחים עם פעולותיו של הממשד. ההמונים שגודשים את הכיכרות והרחובות מביעים באופן זה את אי הסכמתם לדרכי הפעולה של הממשד בהתמודדות עם המשבר הכלכלי ומעוררים את דעת הקהל כנגד התנהלותו של הממשד עם המשבר הכלכלי בימי מגפת הקורונה.

במאגר המידע של מכון סאלד ניתן למצוא פרסומים העוסקים במחאות חברתיות בישראל ובעולם.

עיקרי הדברים

פרסומים אלה דנים בהיבטיה השונים של המחאה החברתית: תרומתן של **הרשתות החברתיות** בהתארגנות המחאה, **חרם צרכנים**, **הפגנות המוניות**, פרופיל המשתתפים במחאה, והשפעות קצרות וארוכות טווח.

בקיץ 2015 יצאה הקהילה האתיופית למחאה חברתית בטענה לגזענות, ושהחברה הישראלית לא היטיבה לקלוט אותם.

הרשתות החברתיות מילאו ועדיין ממלאות תפקיד **בגיוס** המונים **והנעה** למחאה. ביוני 2011, התארגנה קבוצת מחאה באמצעות רשת פייסבוק נגד מחיר גבינת **הקוטג'** בישראל. **אקטיביזם צרכני** זה שקרא להחרמת מוצרים בשל מחירם הגבוה, סחף אחריו מעל מאה אלף גולשים. "מחאת הקוטג'" הנה המקרה הראשון בישראל של **התארגנות וירטואלית** של צרכנים בהיקף כה נרחב. השפעת החרם הייתה כמעט מיידית, מספר רשתות מזון הורידו את מחיר מוצרי החלב, והוקמה וועדה ממשלתית לצורך טיפול במחירי המוצרים והגבלתם.

מן הממצאים

- + תפקידן של רשתות חברתיות בגיוס והנעה של מחאות חברתיות
- + "מהפכת הקוטג'": התארגנות וירטואלית נרחבת ראשונה של צרכנים
- + מחאות 2011 בעולם כתמריץ למחאה
- + מוקד "מחאת האוהלים": יוקר המחיה
- + מחאת הקהילה האתיופית 2015: החברה לא היטיבה לקלוט אותם

מקורות

Lev-On, A (2019) [Facebook Framed: Portraying the Role of Social Media in Activism](#).

Journal of Language & Politics, 18(1), 40-60.

Akbaba, Y & Fox, J (2018) [Societal Rather than Governmental Change: Religious Discrimination in Muslim-Majority Countries after the Arab Uprisings](#). *All Azimuth*, 8(1), 5-22.

Hendel, I, Lach, S & Spiegel, Y (2017) [Consumers' Activism: The Cottage Cheese Boycott](#). *RAND Journal of Economics*. 48(4), 972-1003.

אליה-לייב, ר, הראל-שלו, א ודפנה-תקוע, ש (2015) [מקהילה מוחלשת לקהילה נאבוקת: קולות שונים מתוך הקהילה האתיופית על רקע מחאת קיץ 2015](#). *חברה ורווחה* ל"ח (4), 829-801.

רם, א ופילק, ד (2013) [ה-14 ביולי של דפני ליף: עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית](#). *תיאוריה וביקורת* 41, 43-17.

פרסומים

המוצרים שלנו: [מאגרי מידע](#) | [סדנאות](#) | [ספרייה](#) | [Szold Out](#) | [הזמנת סקירת ספרות](#)

שומרים על קשר: קולומביה 9, ירושלים | 02-6494463 | 054-5597926 | [אימייל](#) | [אתר](#) | [פייסבוק](#) | [אינסטגרם](#) | [משוב](#)

זרקור על כלי מחקר

נושא: מחאה חברתית במאגר כלי המחקר של מכון סאלד

כלי מחקר

האם מסוגלות פוליטית, אמון פוליטי ומעורבות חברתית קשורים לפעילות במחאה חברתית? בני נוער ישראלים במחאת קיץ 2011

מחברת: פורטוגז, נירית
מנחה: פרופ' בראון-לבינסון, ארנה
טקסט מלא: קיים

במסגרת עבודת המחקר הועבר שאלון אמון בהנהגת המדינה (פורטוגז, נ., בראון-לבינסון, א', שגיא, ש', 2012) אשר מטרתו לבחון את מידת האמון של בני נוער בחברי הכנסת ובממשלה.

השאלון הועבר לבני-נוער בני 16-18 שנים ברחבי הארץ וכלל 6 פריטים סגורים. התשובות הן בסולם בן 5 דרגות אמון.

שאלות לדוגמה
+ "עד כמה אתה חושב שחברי הכנסת קשובים לאזרחים שבחרו אותם?"
+ "עד כמה אתה חושב שהנך יכול לסמוך על הממשלה?"
+ "עד כמה אתה חושב שחברי הכנסת והשרים בעיקר דואגים לעצמם?"

מקור
פורטוגז, נ' (2012). האם מסוגלות פוליטית, אמון פוליטי ומעורבות חברתית קשורים לפעילות במחאה חברתית? בני נוער ישראלים במחאת קיץ 2011 (עבודת מ"א). באר-שבע: אוניברסיטת בן-גוריון, עמ' 59.

רקע

במאגר כלי המחקר ישנם כלי הערכה העוסקים בתפיסות לגבי יכולת השפעה חברתית ופוליטית, תפיסת אחריות חברתית, תפיסת צדק חברתי, אמון בממשל ובמוסדותיו, ואמון ביכולת לחולל שינוי חברתי או פוליטי. כלים אחרים עוסקים בהערכת התנהגויות מחאה, המתייחסות למידת המעורבות בפעילויות חברתיות או פוליטיות הכוללות הבעת מחאה, למניעים להתנהגויות אלה, ועוד. להלן כמה דוגמאות:

לקט כלים

- + ריאיון בנושא השתתפות במחאה חברתית
- + מדד השתתפות במחאת קיץ 2011
- + מדד אמון בגורמים שונים כמחוללי שינוי פוליטי
- + מדד אמון בהנהגת המדינה
- + שאלון תפיסת אחריות חברתית
- + מדד השתתפות בשביתת עובדים
- + שאלון פעילות נגד פינוי יישובים
- + שאלון מעורבות חברתית ופוליטית
- + שאלון מעורבות חברתית וציות לחוקים
- + שאלון מחאה

השאלונים יכולים לשמש חוקרים שעוסקים בנושאים

- + מאפייני רקע ותכונות אישיות של פעילי מחאה חברתית ופוליטית
- + הקשר שבין עמדות פוליטיות להשתתפות פעילה בפעילויות מחאה
- + המניעים להתנהגויות מחאה
- + הקשר שבין אמון במוסדות המדינה או הרשות המקומית למעורבות חברתית ופוליטית
- + תרומתם של תהליכי מחאה לתהליכי חקיקה
- + מעורבותן של אוכלוסיות שונות בתהליכי מחאה
- + קונפליקט בין-תפקידי בקרב אנשי מקצוע (עובדים סוציאליים, שוטרים, עובדי רשויות מקומיות ועוד) ביחס להתנהגויות מחאה

המוצרים שלנו: [מאגרי מידע](#) | [סדנאות](#) | [ספרייה](#) | [Szold Out](#) | [הזמנת סקירת ספרות](#)

שומרים על קשר: קולומביה 9, ירושלים | 02-6494463 | 054-5597926 | [אימייל](#) | [אתר](#) | [פייסבוק](#) | [אינסטגרם](#) | [משוב](#)

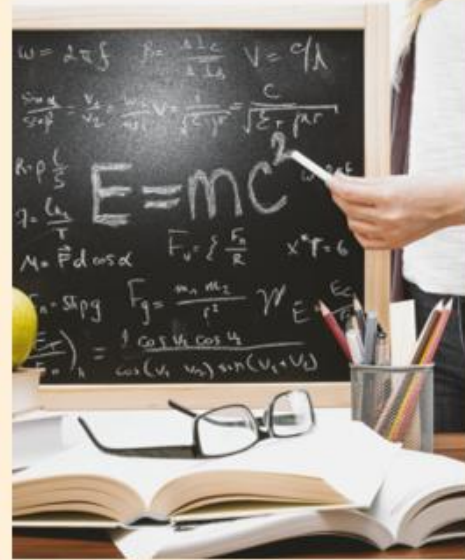
אנחנו כאן לשירותכם

מרכז תרבות
מרכז משאבים וספרייה

סדנאות וימי עיון
לתלמידים, למורים ולסטודנטים

מאגרי מידע
פרסומים וכלי חקר

Facebook
נשמח שתעשו לנו לייק

WhatsApp
054-5597926

Szold Out
הפרסומים יחכו לכם בדלפק היעץ

